

NMMAGAZINE

DECEMBER 2017

- 2 Van de voorzitter
- 3 Intro
- 4 De wacht. Weekblad voor de gemobiliseerde weermacht en het Nederlandsche volk
- 8 Onder Nederlandse vlag: Legerplaats bij Oldebroek
- 14 Friendly fire
- 18 De erfenis van Uruzgan
- 23 Vrijwilliger in het NMM
- 24 Agenda NMM

BESTE VRIENDEN,

Inmiddels zijn we al weer toe aan het laatste NMMagazine van 2017! De redactie heeft opnieuw een mooi blad met interessante verhalen samengesteld. Ook deze keer een scala aan artikelen waar vast iets van uw gading bij is: het is altijd goed van mevrouw Saam te mogen horen wat zij binnen het NMM ervaart en ook deze keer maken we weer kennis met één van de onmisbare schakels in het NMM: een vrijwilliger. Daarnaast is er een interessant artikel over de berging van een Me-262. Begin dit jaar werd de redactie attent gemaakt op dit onderwerp en nu ligt er al een artikel over dit toestel. Naast de geïnteresseerden in militaire luchtvaart kunnen ook de (luchtdoel) artilleristen hun hart ophalen. Het artikel is een mooi voorbeeld van bijdragen die vanuit de omgeving tot stand komen. Wellicht reden voor een aantal onder u om de redactie

attent te maken op zaken waar het NMMagazine een mooi artikel aan zou kunnen wijden.

Op 1 november was de eerste vriendendag die sinds de opening in 2014 weer eens buiten het NMM werd gehouden. De viering van 100 jaar Marine Luchtvaart Dienst was een mooie aanleiding om met vrienden een bezoek te brengen aan Maritiem Vliegveld De Kooij. Naast een interessante lezing van Commandeur bd Van Dijk, voorzitter Stichting Vrienden Traditiekamer (TRAKA) MLD, was er gelegenheid om zowel de TRAKA als het nieuwe paradepaardje, de NH90, (van heel dichtbij) te bekijken. Daarnaast overhandigde de heer Van Eck, één van onze vrienden, een boekje over de grote reis van de K18 in 1934 aan de Onderzeedienst. Deze onderzeeër voer in 1934 van Nederland via Afrika, Zuid-Amerika en Australië naar Nederlands-Indië. Als extraatje hield de heer Spoelstra een interessante lezing over deze reis. Tijdens deze reis was de K18 relais-station voor de eerste transatlantische KLM vlucht met de De Snip, een Fokker F-XVIII, van Amsterdam naar Curaçao terwijl ook baanbrekend wetenschappelijk oceaانبodemonderzoek is gedaan. De tocht was destijds wereldnieuws en Polygoon heeft haar op beeld vastgelegd.

Het aantal plaatsen voor deze dag was beperkt en vanwege de vele inschrijvingen al binnen een paar dagen vol. Daardoor moesten

we helaas heel veel vrienden teleurstellen. Het bestuur TRAKA heeft al aangegeven dat zij met veel plezier voor de tweede maal een dag voor de vrienden willen organiseren: u hoort nog van ons!

Ik hoop dat velen van u de enquête hebben ingevuld zodat we als bestuur inzicht krijgen in wat er binnen de vrienden leeft en welke wensen er zijn. In ieder geval wordt ook 2018 weer een interessant NMM jaar. Als vrienden krijgen we op zaterdag 21 april een exclusieve preview op de tentoonstelling WILLEM over onze Vader des Vaderlands. Ook de historische vliegshow, gepland voor augustus, zal een prachtig evenement worden. En als het overleg met het ministerie van Defensie goed verloopt, zal de Stichting Vrienden Militaire Luchtvaart Collectie, waar velen van u ook lid van zijn, dit jaar haar resterende eigendommen overdragen aan de Staat. Een mooi moment om de Fokker C-X na ruim 20 jaar bouwen in de collectie van het museum op te laten nemen.

Tot slot: op 1 januari zal ik het voorzitterschap weer overdragen aan Theo Ent. Ik wens u alvast fijne feestdagen, een goede jaarwisseling en een mooi nieuw NMMjaar.

Freek Groen.

INTRO

HEDWIG SAAM

Wellicht is, tegen de tijd dat u deze editie van het vriendentijdschrift leest, de storm geluwd, maar op het moment van schrijven, worden de media beheerst door de #metoo-discussie. Dagelijks melden zich meer vrouwen, en soms ook een enkele man, als slachtoffer van seksueel geweld. Automatisch gaan mijn gedachten naar de combinatie van dit actuele onderwerp en de krijgsmacht. Hoe zit het met de positie van vrouwen binnen de krijgsmacht? En is er daar sprake van seksuele intimidatie?

In 2013 verscheen de publicatie *Voorwaarts Mars*, Militaire Musea in de samenleving. In dit boek is ook een essay opgenomen van Jolanda Bosch, docent psychologie bij de sectie Militaire Gedragwetenschappen en Filosofie van de Nederlandse Defensie Academie. Zij stelt dat, hoewel vrouwen door de eeuwen heen een rol hebben gespeeld in oorlogen en gewapende conflicten, zij relatief onzichtbaar zijn gebleven. Alleen als er sprake was van een bijzondere situatie, zoals bijvoorbeeld incidenten van seksuele intimidatie, besteedden de media aandacht aan deze groep.

Toch valt er veel interessants over vrouwen en hun rol binnen het leger te melden. In de eerste

periode van de Tachtigjarige Oorlog bijvoorbeeld, was er sprake van zogenaamde vroegmoderne legers, die vooral bestonden uit huurlegers. In deze legers waren vrouwen verantwoordelijk voor het fourageren, wassen en verstellen van kleding en het verzorgen van gewonden. Tijdens veldtochten werden de huurlegers vergezeld door een 'legertros' waarbinnen zich veel vrouwen bevonden.

In deze periode moesten legers zelf voorzien in hun levensonderhoud, een taak die door de 'legertros' werd uitgevoerd door te plunderen. Vrouwen hielpen niet alleen mee met de plunderingen, maar beheerden en verhandelden bovendien de buit. Volgens Jolanda Bosch waren ze, kortom, essentieel in de voedsel- en wapenvoorziening. Onbekend is hoe de samenleving aankeek tegen deze vrouwen. Van de mannen binnen de huurlegers is kennelijk meer bekend. Zij vonden dat deze vrouwen 'hun mannetje' stonden, maar traden op met geweld als deze vrouwen te veel een mannelijke rol aannamen.

Er is veel meer interessants over de geschiedenis van vrouwen binnen

de krijgsmacht te melden. Ik beveel van harte het essay van Jolanda Bosch aan, voor wie meer wil weten. Zelf realiseer ik mij dat ook het NMM weinig aandacht heeft voor de vrouwelijke militair. Misschien vanuit de gedachte dat mannen en vrouwen inmiddels gelijk zijn en vrouwen dus niet langer een vermeldenswaardige, uitzonderingspositie innemen? Of omdat vrouwen nog steeds een kleine minderheid binnen de krijgsmacht vormen?

Na lezing van Bosch' essay waarin ook de verrichtingen van Kenau Simonsdochter Hasselaer (1526-1588) tijdens de Tachtigjarige Oorlog worden beschreven, kijk ik toch met iets andere blik naar de ontwikkeling van onze aankomende tentoonstelling over Willem van Oranje. Zoals bekend huwde Willem van Oranje vier maal. Het is interessant om nader te onderzoeken welke invloed zijn vrouwen op hem hadden in zijn rol van edelman, krijgshere en Vader des vaderlands. Waar #metoo al niet toe kan leiden.

PROPAGANDISTISCH TEGENGIF

DE WACHT. WEEKBLAD VOOR DE GEMOBILISEERDE WEERMACHT EN HET NEDERLANDSCHE VOLK

DOOR ERWIN ROSSMEISL

In juli 1939 schreef de commandant van het Veldleger, luitenant-generaal J.J.G. van Voorst tot Voorst, het hoofdbestuur van de Koninklijke Nederlandse Vereeniging 'Ons Leger' aan. Van Voorst tot Voorst had namelijk een week eerder een brief ontvangen van de Deutsche Buchhandlung. Deze boekhandel, gevestigd te Amsterdam, was de alleenvertegenwoordiger van het Duitse propagandabladd Die Wehrmacht.

Die Wehrmacht was een officiële uitgave van het Oberkommando der Wehrmacht en publiceerde artikelen en illustraties over de Duitse krijgsmacht, en zijdelings over buitenlandse strijdmachten. Het blad was dan ook niet alleen in Duitsland, maar ook in omliggende landen in de boekhandel verkrijgbaar. Zoals de Duitse vertegenwoordiger van de Deutsche Buchhandlung in zijn brief fijntjes opmerkte, vond het blad in de Nederlandse boekhandel gretig aftrek, mede door het feit dat het aan een Nederlands equivalent ontbrak. "Juist daardoor", schreef de vertegenwoordiger, "mag zich onze uitgave in een stijgende belangstelling hier te lande verheugen." Om die reden stelde de Duitse vertegenwoordiger dan ook voor om in het blad bijdragen op te nemen over het Nederlandse leger en het blad te verspreiden in "militaire casino's en cantines". Hij vervolgde: "Door zijn boeiende artikelen, zijn juiste voorlichting en zijn heldere reportage werkt het stimulerend op het publiek begrip voor Weermacht en landsverdediging en komt zoo mede de verspreiding van ons orgaan ook 's lands weerkracht ten goede."

Hoewel Van Voorst tot Voorst de mening van de Duitse vertegenwoordiger over het succes van Die Wehrmacht niet kon ontkennen, bedankte hij de vertegenwoordiger voor het aanbod. Hij achtte het propagandistische gevaar van het blad groot: "De uitwerking is echter (...) dat velen in Nederland doelmatig worden ingelicht over de Duitse Weermacht en wel op propagandistische wijze, waarop het Duitse legerbestuur blijkbaar aanstuurt t.w.: het inboezemen, ook in het buitenland, van ontzag voor de Duitse Weermacht en de kracht der Duitse herbewapening."

Tegenwicht

Het Nederlandse leger moest zich in zijn ogen dus niet voor het Duitse propagandakarretje laten spannen, maar juist tegenwicht bieden. Van Voorst tot Voorst stelde aan het hoofdbestuur van 'Ons Leger' voor om een maandblad te ontwerpen dat niet alleen verspreid zou worden binnen de Nederlandse krijgsmacht, maar ook onder de Nederlandse bevolking. Het blad zou populair wetenschappelijk

van aard moeten worden, rijkelijk voorzien van illustraties en toegankelijk zijn voor een breed publiek. Maar bovenal moest het blad propagandistisch van aard zijn: het zou de kracht van het Nederlandse leger moeten uitdragen en tegenwicht moeten bieden aan het succesvolle en gevaarlijke propagandablad *Die Wehrmacht!*

Het bestuur van 'Ons Leger' reageerde direct positief op het voorstel van Commandant Veldleger en schreef de minister van Defensie aan waarbij de redactieleden aangaven veel te voelen voor het initiatief tot het uitgeven van een maandblad voor jan soldaat. De minister reageerde per ommegaande en stemde enthousiast in met het plan, waarbij hij nog accentueerde dat "het niet in de bedoeling ligt, zodanig tijdschrift uitsluitend te bestemmen tot verspreiding in het leger, doch dat getracht zal worden dit ook – en zelfs in de eerste plaats – in zoo groot mogelijke oplaag onder alle lagen der bevolking te verspreiden". Om een groot bereik te halen moest de prijs bovendien laag zijn: voor militairen 3 cent, voor burgers 10 cent.

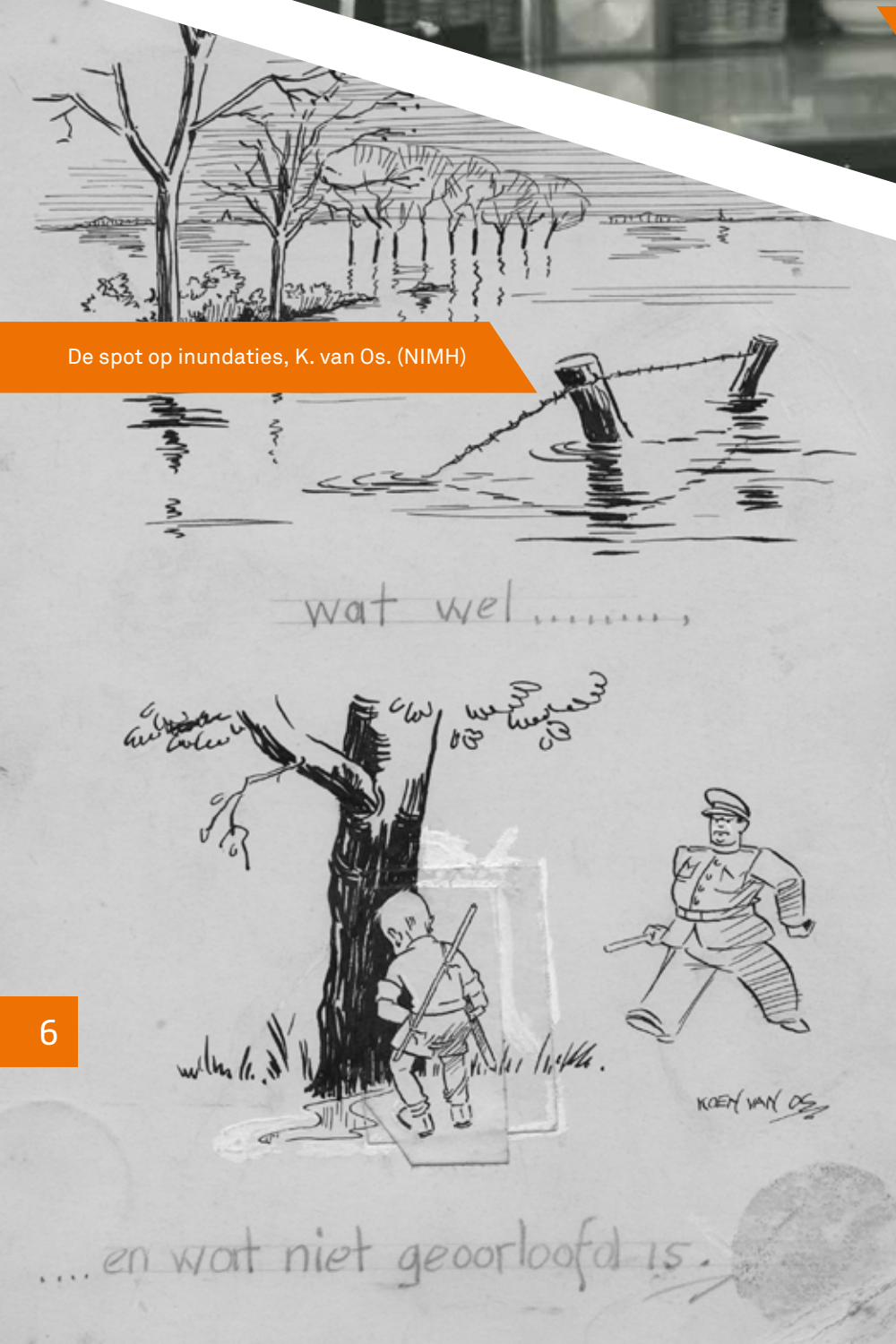

Soldateske belletrie

Het was inmiddels september 1939 en de algemene mobilisatie was afgekondigd. Met goedkeuring van de minister van Defensie en de Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht stelde het bestuur van 'Ons Leger' een commissie samen die direct aan de slag ging. In overleg met het Algemeen Hoofdkwartier besloten de commissieleden dat het in plaats van een maandblad een weekblad moest worden met populair wetenschappelijke artikelen over bewapening en uitrusting, soldateske belletrie, algemene journalistiek, reportages, feuilletons en cartoons. Ook sport, spel, film, kunst en puzzels moesten in het blad worden opgenomen. Inzendingen van militairen uit het veld in de vorm van tekeningen, moppen, korte verhalen et cetera zouden het geheel verluchten. Ook de naam werd vastgesteld: *De Wacht, weekblad voor de gemobiliseerde weermacht en het Nederlandsche volk.*

Redactie van De Wacht.
Links zit kapitein Nieuwenhuis. (NIMH)

De spot op inundaties, K. van Os. (NIMH)

Een ervaren journalist

Als hoofdredacteur zocht de commissie een ervaren journalist die bij voorkeur zelf onder de wapenen was, dus een persoon die naast redactionele ervaring ook voeling had met het militaire bedrijf. Al snel viel de keuze op reservekapitein J.G.J. Nieuwenhuis, die met enthousiasme inging op het verzoek van de commissie. Nieuwenhuis was al ruim twintig jaar werkzaam bij N.V. *De Maasbode* in Rotterdam en had veel redactionele ervaring. Ook was hij, naast zijn burgerfunctie als hoofdredacteur, sinds 1920 reserveofficier. Na het vervullen van zijn dienstplicht in 1915 als infanterist bij het 18e Regiment Infanterie besloot hij als reservist verbonden te blijven aan de krijgsmacht en vervulde hij bijna jaarlijks zijn herhalingsoefeningen. In het voorjaar van 1939 werd hij in het kader van een voormobilisatie, de Buitengewone Oproeping Uitwendige Veiligheid (BOUV), inmiddels bevorderd in de rang van kapitein, wederom onder de wapenen geroepen, ditmaal bij het 11e Regiment Infanterie.

DE LEGENDARISCHE WINTER VAN '40

Mobilisatie in wintertijd,
F. Hamers. (NIMH)

AFLOSSING VAN DE WACHT

FLIP HAMERS

Eenmaal aangesteld als hoofd-redacteur pakte Nieuwenhuis zijn taak met voortvarendheid op. Op 18 november 1939 verscheen het eerste nummer van *De Wacht* waarbij de commissie de Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, generaal I.H. Reijnders, had verzocht een voorwoord te schrijven. Het Nederlandse leger had hiermee zijn eigen propagandablad. In totaal verschenen er 26 afleveringen, waarvan het laatste nummer 'Bij den kookpot' op 11 mei 1940. De afleveringen voldeden geheel aan de beoogde doelstelling. Artikelen over specifieke legeronderdelen wisselde de redactie af met feuilletons, kruiswoordraadsels en tekeningen. Een aanzienlijk aantal gemobiliseerde militairen stuurden hun tekeningen op naar de redactie van *De Wacht* in de hoop dat ze geplaatst zouden worden. Hoewel slechts een klein deel van deze inzendingen deze eer te beurt viel, zijn de meeste inzendingen bewaard gebleven. Deze maken deel uit van nalatenschap van Nieuwenhuis die als collectie is opgenomen bij het Nederlands Instituut voor Militaire

Historie (NIMH) in Den Haag. Naast de opvallend hoge kundigheid, creativiteit en humor waarmee deze tekeningen zijn vervaardigd, geven ze ook een rake sfeerimpressie van de mobilisatie van 1939-1940. In deze bijdrage wordt alvast een tipje van de sluier opgelicht. In 2019 zal het NIMH in het kader van de herdenking 80 jaar mobilisatie, de Nieuwenhuis collectie geheel digitaal beschikbaar stellen.

Met de Nederlandse capitulatie op 15 mei 1940 viel voor *De Wacht* het doek. De Koninklijke Vereeniging 'Ons Leger' werd door de bezetter ontbonden, waarmee ook het weekblad ophield te bestaan. Met de voltooiing van de demobilisatie op 15 juli 1940 werden de Nederlandse militairen, onder wie ook kapitein Nieuwenhuis, met groot verlof naar huis gestuurd. Bij het bombardement op Rotterdam was het hoofdgebouw van N.V. *De Maasbode* aan de Groote Markt grotendeels verwoest. Gezien terugkeer naar zijn oude werkgever daarmee niet meer mogelijk was, bood Nieuwenhuis zijn diensten aan bij de Opbouwdienst. Daar kwam hij terecht op de afdeling Pers en Propaganda. Begin december 1940 kon N.V. *De Maasbode* de uitgave van de krant weer hervatten.

De directie van het bedrijf vroeg Nieuwenhuis op zijn oude functie als hoofd van de afdeling Letterkundigen en Kunstrubrieken terug te keren. Hij stemde in en bood daarop zijn ontslag aan bij de Opbouwdienst. In september 1944 sloot Nieuwenhuis zich aan bij de Binnenlandse Strijdkrachten en klom hij op tot bataljonscommandant van district Rotterdam-Noord, wijk Hilligersberg. Na de oorlog nam hij opnieuw dienst bij de landmacht. In 1950 vertrok hij met groot verlof.

Klungelige thema's en brave omslagfoto's

Met de capitulatie van 15 mei 1940 kwam er abrupt een einde aan het weekblad *De Wacht* als propagandablad voor de gemobiliseerde Nederlandse krijgsmacht. Als antwoord op het geraffineerde Duitse propagandaoffensief in de vorm van het periodiek *Die Wehrmacht* had het blad een krachtig tegengeluid moeten uitdragen. Betwijfeld mag worden of aan deze beoogde doelstelling van het blad werd voldaan. De door budget gebonden zwart-wit uitgave met haar soms wat klungelige themakeuzes en brave omslagfoto's, kon simpelweg niet in de schaduw staan van de soms zelfs in kleur uitgevoerde martiale covers van *Die Wehrmacht*. Desondanks kenmerkt *De Wacht* zich toch door het eigentijdse karakter dat het uitstraalt en schetst het een goede sfeerimpressie van de Nederlandse mobilisatie van 1939 - 1940.

LEGERPLAATS BIJ OLDEBROEK

DOOR ESTHER RONNER

Defensie beschikt over een groot aantal historische gebouwen. Enkele daarvan bevinden zich op de Legerplaats bij Oldebroek die in de 19e eeuw is aangelegd als militair oefenterrein voor de artillerie en later is uitgebreid. Het militaire complex bezit een ensemblewaarde, omdat het met de nog bestaande paviljoens in een landschappelijke omgeving een goed beeld geeft van militaire (utiliteits)bouw in Nederland in de 19e en begin van de 20e eeuw.

De Legerplaats bij Oldebroek, gelegen aan de Eperweg in het dorpje 't Harde op de Veluwe, is in de tweede helft van de 19e eeuw aangelegd als oefenterrein voor cursisten van de Artillerie Schietschool te Zwolle (ASS). Mede omdat het geschut een grotere dracht had gekregen en de tot dan toe gebruikte terreinen daarvoor te klein waren geworden, besloot het toenmalige ministerie van Oorlog een commissie te belasten met de uitvoering van een onderzoek naar de mogelijkheden van een groot, centraal gelegen schietterrein met legering faciliteiten. Het terrein

moest aan nog een aantal eisen voldoen: het moest afmetingen hebben van 2 bij 8 kilometer, binnen het bereik van goede (spoor)wegen en waterverbindingen liggen en bovendien gelegen zijn achter de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Uit het onderzoek van de commissie kwamen de bos- en heidegronden bij Oldebroek als beste optie naar voren, al lagen deze gronden niet direct achter de vaderlandse hoofdverdedigingslinie. Wel was er goed drinkwater

voorhanden en lagen er de nodige verbindingen via de haven van Elburg alsmede de spoorlijn Utrecht-Zwolle. Dus besloot het ministerie van Oorlog in december 1875 tot aankoop van de bos- en heidegronden. Voor de percelen, in totaal ruim 1782 hectare groot, werd door het ministerie een bedrag ad f 93.844,40 betaald, wat neerkomt op een halve cent per vierkante meter.

Aanleg legerplaats

In 1877 nam het ASS het terrein in gebruik. Het terrein had toen nog geen bebouwing en militairen leefden er in tenten. Voor de aanleg van de legerplaats werd een inrichtingsplan ontworpen. De hoofdmoten ervan vormden het bovenkamp, het benedenkamp en het schietterrein. Voor de bebouwing werd het zogenoemde paviljoensysteem toegepast: een losse structuur van vrijstaande gebouwen gevoegd in een landelijke omgeving waarbij elk gebouw afzonderlijk een functie heeft in het grote geheel. Er ontstonden paviljoens voor legering van officieren en onderofficieren, een paviljoen voor een kantine, een lesgebouw, een keuken en een wasinrichting, een wachtlokaal, een pesthuis en nog enkele andere gebouwen met verschillende functies. Voor die tijd was dit systeem bijzonder want kazernes werden tot dan toe veelal volgens bepaalde standaardtypes aangelegd, zoals het lineaire type, het vierkante type of het U-vormige type waarbij alle functies in één groot kazernegebouw werden ondergebracht. Zeer waarschijnlijk heeft men bij de aanleg van deze

legerplaats voor het paviljoensysteem gekozen omdat er zó veel grond beschikbaar was, dat niet op een vierkante meter gekeken hoefde te worden en daarnaast – en even zo belangrijk – omdat het bos- en heidelandschap ter plaatse er zich bij uitstek voor leende.

Een aantal paviljoens op het complex werd ontworpen in een (pseudo-) Chaletstijl die in de tweede helft van de 19e eeuw populair was voor gebouwen die een landelijk karakter werden toegedacht. Kenmerkend voor deze stijl zijn de flauwe dakhellingen met grote overstekken, de geschubde daklijsten en gevels met vakwerkverdeling en baksteenvulling met kleurpatronen.

Bij de tuinaanleg van het boven- en het benedenkamp volgde men de regels van de Engelse landschapsstijl die in Nederland aan het eind van de 18e eeuw haar intrede had gedaan. Kenmerkend voor deze stijl zijn de slingerende paden door het terrein, grasvelden omgeven door

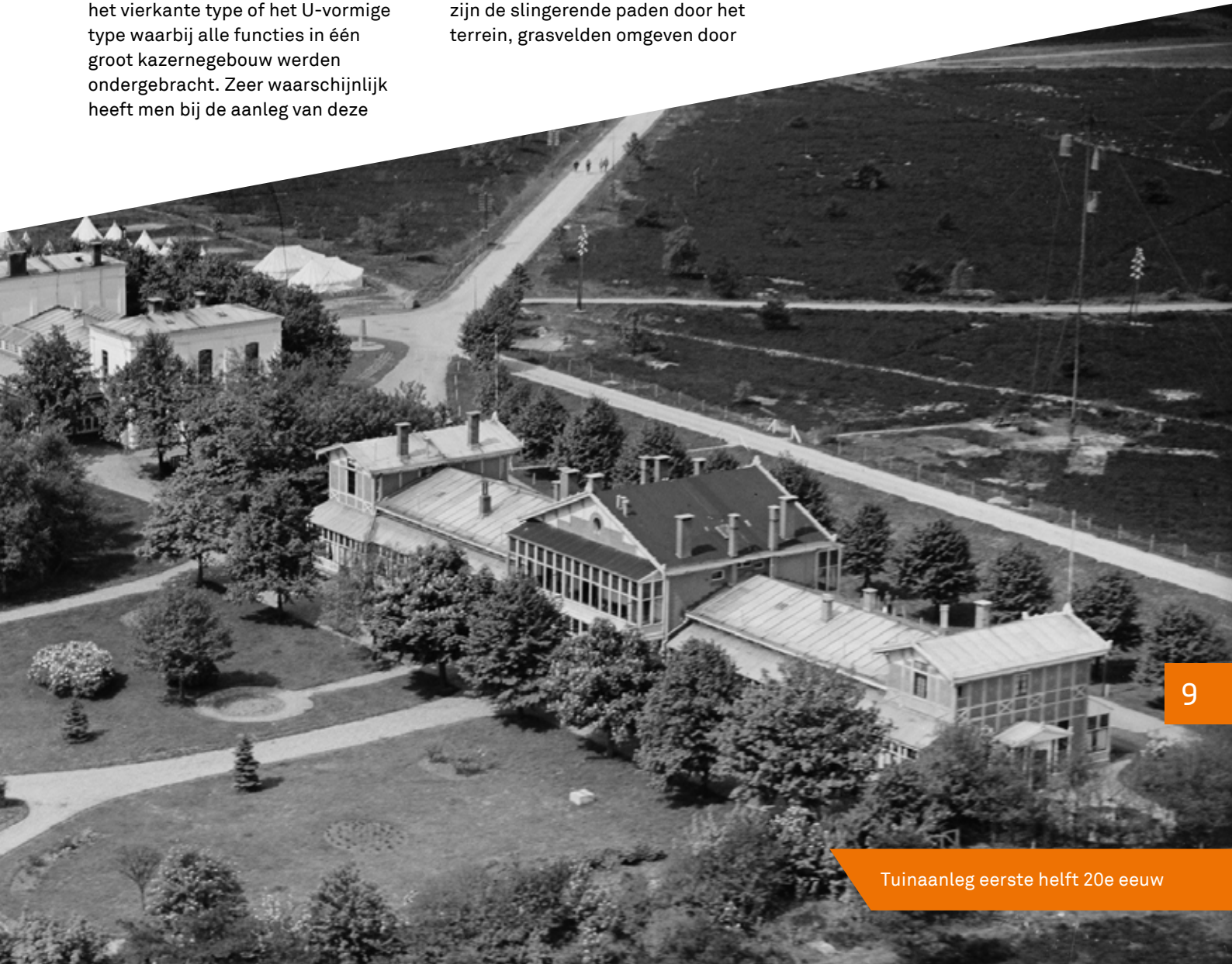
en afgewisseld met boomgroepen, onverwachte vergezichten, waterpartijen en kleine paviljoens in een landschappelijke omgeving.

Geleidelijk is het grote en lege terrein uitgegroeid tot wat nu heet de 'Legerplaats bij Oldebroek'.

Architectuur

Na ingebruikname van het schietterrein in 1877 bouwde men drie houten kantines, één voor de officieren, één voor de onderofficieren en één voor het overig personeel. Al vrij snel werden deze houten kantines vervangen door stenen gebouwen. Tijdens de eerste bouwfase op de legerplaats (1877-1885) ontstond een complex van stenen paviljoens waarvan er enkele om verschillende redenen zo bijzonder zijn dat ze op de monumentenlijst zijn geplaatst.

Eén daarvan is het huidige gebouw 236, het voormalige officierspaviljoen,

Gebouw 236: voormalig officierspaviljoen

dat in drie fasen tot stand is gekomen. Dit paviljoen bestaat uit een oostelijke en een westelijke vleugel die met elkaar zijn verbonden door een verhoogd middengedeelte. De oostelijke vleugel is het oudst en kwam tot stand in de jaren 1878/1879. Het was toen een vrijstaand gebouw en bestond uit een directeurswoning in twee verdiepingen en acht kamers met alkoof, bestemd voor huisvesting van officieren die een cursus bij de ASS volgden. Het jaar daarna kwam de westelijke vleugel gereed, een tweede vrijstaand paviljoen dat iets breder was dan het eerste paviljoen, en tien kamers bevatte. Deze kamers werden betrokken door officieren van het vaste personeel. Pas in 1917 werd het hogere

middengedeelte van het paviljoen opgericht, waardoor een prachtig symmetrisch geheel ontstond.

Bij de aanblik van het paviljoen valt het houten pseudo-vakwerk op aan de gevels van de beide vleugels. Langs de gevels van het paviljoen zijn houten veranda's geplaatst. Aan de bovenzijde worden de gevels beëindigd met een rondom lopend fries van 'Andreaskruizen'. De overstekende daken zijn bekleed met een zinken dakbedekking. Het middengedeelte van het paviljoen bestaat uit een vierkante bouwmasse van twee lagen met een kap die dwars op de oost-west as is geplaatst. Boven de hoofdentree van het paviljoen bevindt zich een balkon op pilaren. In tegenstelling tot de gevels van de beide vleugels van het paviljoen

ontbreekt het pseudo-vakwerk aan de gevel op het middengedeelte. Bijzonder is het ronde venster met bloemmotief in de topgevel van het middengedeelte. Onder het dak zijn de gevels bekleed met houten delen. De toegepaste bouwstijl geeft aan dit paviljoen een landelijk karakter waarmee het zich naar de omgeving voegt. Het paviljoen heeft gedurende vele jaren dienst gedaan als legering voor officieren. In 1937 kwam daar verandering in door de bouw van een nieuw officierspaviljoen, het huidige gebouw 240. In de daarop volgende jaren is het gebouw gebruikt voor uiteenlopende doeleinden. Wegens gebrek aan planmatig onderhoud is het paviljoen in het laatste kwart van de vorige eeuw in verval geraakt. Dit bleef niet onopgemerkt voor mensen met oog voor de historische en architectonische waarde van het pand en er gingen stemmen op voor restauratie. In 1975

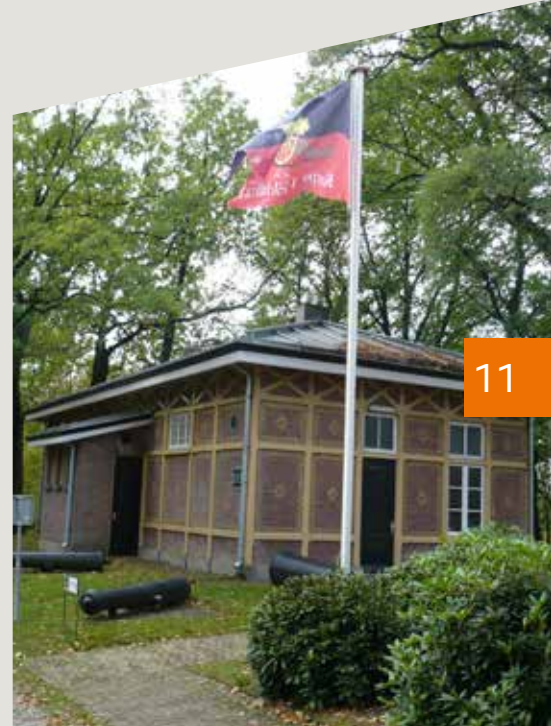

werd het paviljoen op de Gemeentelijke en Rijksmonumentenlijsten geplaatst en kon daardoor niet meer worden gesloopt. In 1998 is men gestart met een grondige opknappbeurt die vijftien maanden in beslag zou nemen. Bij de restauratie is ervoor gekozen de bouwontwikkeling van het paviljoen te laten zien waarbij men het middengedeelte van het paviljoen, in enigszins gewijzigde vorm, heeft gehandhaafd. Bij de restauratie is

ook het interieur meegenomen en daarbij heeft men geprobeerd de oorspronkelijke details zoveel mogelijk terug te brengen. Tegenwoordig heeft het paviljoen een kantine- en vergaderfunctie.

Een zelfde bouwstijl met pseudo-vakwerkstramien treft men ook aan bij de gebouwen 213 en 215 die in dezelfde bouwperiode tot stand kwamen. Gebouw 215 werd opgeleverd op 1 oktober 1878 en

in gebruik genomen als legering voor onderofficieren en manschappen van de ASS. Bovendien waren er een aantal bureaus, rustkamers en een klein magazijn in ondergebracht. Dit gebouw is vanaf 1970 tot en met 1993 als lesgebouw gebruikt en doet nu dienst als hoofdvestiging voor de Historische Collectie Korps Veldartillerie (HCKVA), waarover later meer.

Gebouwen 236, 213, 214, 215 en 218 vormen gezien hun bouwstijl tezamen een belangrijk onderdeel van de historische aanleg van het schietkamp. Ook de ligging van deze gebouwen is opvallend. Ze zijn vlak bij elkaar op een lijn gesitueerd op het bovenkamp van de legerplaats. Dit bovenkamp ligt aan de rand van het schietterrein, en is gebouwd op een door kruierend landijs ontstane stuwwal (Woldberg) die een hoogte heeft van ongeveer 60 meter. Door de hoogte heeft men vanaf het bovenkamp een fantastisch uitzicht over het schietterrein en bij helder weer valt in de verte de skyline van Kampen waar te nemen.

Vlak naast het voormalig officierspaviljoen ligt de officierskantine (gebouw 230) waarvan de bouw is begonnen in de periode 1883-1885 en die daarna nog verschillende bouwfasen heeft doorgemaakt. Het huidige paviljoen bestaat uit een lang middengedeelte, ter weerszijde begrensd door twee paviljoens, elk met twee bouwlagen en een plat dak. De gevels zijn wit gepleisterd met een zwart geteerde plint, met uitzondering van de voorgevel van het middengedeelte. De bovenkant van de voorgevel eindigt in een rondom lopend fries met ruitvormige decoratie. De voorzijde van het paviljoen heeft een veranda. In het paviljoen bevinden zich aan de voor- en achterzijde gesloten serres. Aan de achterzijde van het paviljoen is een uitbouw in rode baksteen gerealiseerd waarin vensters met bovenlicht zijn aangebracht.

Vermeldenswaard is het interieur van de officierskantine. Op de begane grond bevinden zich twee grote zalen met houten lambrisering en prachtig houten vloeren en stucplafonds. Ter nagedachtenis aan gevallen (aspirant-)officieren van de artillerie van de Koninklijke Landmacht en van het Koninklijk Nederlands Indisch Leger (KNIL) zijn op de lange zijden van de grote zaal gedenkramen aangebracht. Deze ramen zijn uitgevoerd in glas-in-lood en dragen de namen van de gevallenen. Het initiatief hiervoor kwam van de Vereniging Officieren Artillerie (VOA). Boven de toegangsdeur vanuit de grote zaal naar de eetzaal is eveneens een glas-in-lood raam aangebracht met de spreuk "Het Vaderland ghetrouwe bleef ick tot in den Doot". Aan de wanden van de grote zaal en in het aangrenzende zijkamertje prijken schilderijen van onder meer J. Hoyck van Papendrecht (1858-1933) en J.H. Geerlings (1859-1939). Op deze schilderijen zijn artilleristen in actie op schitterende wijze uitgebeeld. Vermeldenswaard is ook het zogenaamde Mondriaanplafond dat in de jaren '30 van de vorige eeuw is aangebracht. Het gebouw weerspiegelt de geschiedenis van het Artillerie Schietkamp.

Historische Collectie Korps Veldartillerie

Deze collectie is gevestigd in de gebouwen 213, 214, 215, 217 en 218. Een deel van de collectie bevindt zich in gebouw 215, het voormalig legeringpaviljoen voor onderofficieren

en korporaals van de ASS. In het paviljoen wordt een beeld geschetst van de aspecten van grondgebonden vuursteun na 1950. Het paviljoen heeft ook een stilleruimte ter nagedachtenis aan omgekomen artilleristen (na 1940). In het voormalig badhuis en de voormalige keuken van het ASS wordt de historie van de veldartillerie uitgebeeld met accent op de meidagen '40, het KNIL en de Bersiap periode. In gebouw 213, het oude wachtgebouw, krijgt men een indruk van de vestingartillerie, de pantserfortartillerie en de kustartillerie in relatie tot de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de Stelling van Amsterdam en de Noordzeekust (periode 1813-1940). Gebouw 217 is ingericht als expositieruimte om de bezoeker een beeld te geven van de geschiedenis van het Wapen der Artillerie vanaf de komst van de Romeinen in de Lage Landen, de oprichting van de Veldartillerie in 1677, de Rijdende artillerie tot de periode van in gebruik name van het ASK in 1922.

De HCKVA wordt gerund door vrijwilligers, zeer bevoegen mensen die zich met hart en ziel inzetten en, indien gewenst, graag bereid zijn de bezoeker nadere uitleg te geven. Ofschoon de collectie zich op militair terrein bevindt, is het niet alleen voor militairen maar ook voor burgers van buiten de legerplaats toegankelijk (wel is legitimatie bij de wacht verplicht). De collectie is 's winters te bezichtigen van dinsdag tot en met vrijdag van 13.30 – 17.00 uur en in de zomer (van 1 juli – 13 september) van maandag tot en met vrijdag van 11.00 – 17.00 uur.

Multifunctioneel gebruik van het complex

Het ASK is bij uitstek de vestigingsplaats van het Wapen der Artillerie. Daarnaast biedt het ASK ruimte voor de overige wapens van de landmacht die er in de naoorlogse jaren oefeningen gingen houden. De infanterie begon er met mortieren te oefenen en de genie gebruikte de springput op het terrein voor oefeningen met explosieven. Later werd het ASK ook de plek waar de luchtmacht, de marine, politie en brandweer regelmatig oefeningen hielden. Ook worden op het terrein regelmatig – niet militaire - modelbouwraketten gelanceerd door leden van de Nederlandse Federatie voor Raket Onderzoek vooral omdat er gelanceerd mag worden tot een hoogte van 3 kilometer. Verspreid over het terrein zijn historische vuurmonden opgesteld en ook heeft het Artilleriemonument (ter nagedachtenis aan de 'wapenbroeders') er een plaats. Op de legerplaats zijn diverse stichtingen en verenigingen binnen de artillerie gevestigd en/of houden er regelmatig bijeenkomsten. Gelet op haar centrale ligging en het Artilleriemonument is het ASK een ontmoetingsplaats voor veel groepen veteranen.

Tot besluit

De Legerplaats bij Oldebroek heeft vanuit cultuur- en architectuurhistorisch gezichtspunt bijzondere waarde. Bij de indeling van het terrein heeft men gebruik gemaakt van een voor die tijd vernieuwend aspect, namelijk de plaatsing van vrijstaande paviljoens met elk afzonderlijke functies. Voorbeelden daarvan zijn nu nog aanwezig in de vorm van het voormalige officierspaviljoen, de officierskantine, de

paviljoens waarin de HCKVA is gehuisvest en nog enkele gebouwen. Het complex bezit een ensemblewaarde omdat het met de redelijk goed bewaarde gebouwen een beeld geeft van militaire (utiliteits)bouw toegepast in de 19e eeuw met latere uitbreidingen. Vermeldenswaard is ook dat het schietterrein een uitgebreide flora en fauna kent. Het ligt op de trekroutes van diverse diersoorten. Om de dieren doorgang te verlenen is het terrein niet hermetisch afgesloten. Ook qua flora is het terrein een bijzonder gebied. Zo groeien er bijzondere heidesoorten en – niet onbelangrijk – is het terrein een van de vitale groeiplaatsen in Nederland van de jeneverbes. Het ontwerp van het militaire oefenterrein, dat voldeed aan de nieuwste eisen met betrekking tot geschut en munitie, vormt onderdeel van de geschiedenis van een legerplaats, ingericht volgens moderne ideeën die in de tweede helft van de 19e eeuw in Nederland opgang deden.

BRONNEN

Vastgoed en ingenieursdiensten
DGW & T Directie Gelderland:
'Restauratie gebouw 236', 2000

Een Me 262 in het USAF museum

DE MESSERSCHMITT ME 262

FRIENDLY FIRE

DOOR SVEN MAASKANT EN ROBERT DE JONG

Een bijzondere vondst met een verhaal: de droom van enkele 'schatgravers' werd werkelijkheid toen zij in oktober 2014 met hun metaaldetectoren de restanten van een Messerschmitt Me 262 vonden. De wrakstukken kwamen terecht bij Museum Deelen, dat in samenwerking met de Stichting Defensiemusea de conservering verzorgde. Binnenkort worden deze stukken toegevoegd aan de expositie van Museum Deelen. Wat is het verhaal achter de(ze) Me 262?

14

In de jaren 1930 waren propellervliegtuigen nog lang niet aan het eind van hun ontwikkeling, maar in landen als Roemenië, Frankrijk en Engeland werkten uitvinders al aan propellerloze vliegtuigen.

In diezelfde jaren ontwikkelde de Duitse natuurkundige Hans von Ohain (1911-1998) een straalmotor met een compressor, verbrandingskamer, turbine en straalpijp naar eigen ontwerp: de turbojetmotor. Voor zijn

ontwerp, waarvan hij met automonteur Max Hahn een prototype bouwde, verkreeg Von Ohain een patent onder de naam *Verfahren und Apparat zur Herstellung von Luftströmungen zum Antrieb von Flugzeugen*.

In zee met Heinkel

Vliegtuigbouwer Ernst Heinkel was enthousiast over Von Ohains idee en de twee ontwerpers besloten de handen ineen te slaan. Onder de vleugels van Heinkel ontwikkelde Von Ohain een serie straalmotoren. Op 27 augustus 1939 koos het eerste vliegtuig met turbojetmotor, de Heinkel He 178, het luchtruim. Daarmee betrad nazi-Duitsland het

Figure 8. Dr. Hans J. P. von Ohain
116

straaltijdperk. Heinkel hoopte een contract van de *Luftwaffe* in de wacht te slepen, maar zijn slechte relatie met het *Reichsluftfahrtministerium* verhinderde dit. Heinkel wist ook niet dat het ministerie al in 1938 met een eigen programma voor straalmotoren was gestart en inmiddels in gesprek was met concurrent Willy Messerschmitt.

Laatstgenoemde vliegtuigfabrikant presenteerde in 1940 het veelbelovende *Projekt 1065*, maar om het project te laten slagen was de steun van *Reichsmarschall* Hermann Göring onontbeerlijk. Juist hij, als gevierd oud-vlieger, leek in eerste instantie niet bereid veel energie, grondstoffen en productiecapaciteit in de ontwikkeling van straalvliegtuigen te steken. De *Luftwaffe*, zo was de gedachte, kon prima uit de voeten met propellervliegtuigen, zoals de Messerschmitt Bf 109 en, operationeel in 1941, de Focke-Wulf Fw 190.

Desondanks bleef Willy Messerschmitt zijn straaljagerproject aanjagen, met als resultaat dat op 18 juli 1942 de eerste succesvolle testvlucht met de Messerschmitt Me 262 werd gemaakt. Voorzien van twee Junkers Jumo-004a turbojets vloog het toestel al 700 km/h. Voordat in oktober een tweede testvlucht plaatsvond, had het *Reichsluftfahrtministerium* al 15 pre-productie toestellen besteld. Spoedig verdubbelde het ministerie deze bestelling.

Heinkel was intussen van het toneel verdwenen. Hij had, nadat de He 178 was afgewezen, nog gewerkt aan een tweemotorig straalvliegtuig, maar viel in ongenade. In 1942 nam Göring het meerderheidsbelang in zijn firma, waarna Heinkel verslagen naar Wenen vertrok.

Messerschmitt heeft de wind mee

De kentering van het conservatieve vertrouwen in propellervliegtuigen kwam in de loop van 1943. Het Amerikaanse *VIII Bomber Command* was op volle sterkte in Groot-Brittannië ontplooid en daarmee kreeg het nachtelijke strategische bombardementsoffensief van het Britse *Bomber Command* versterking bij daglicht. De Amerikaanse bommenwerpers werden tot ver in Duitsland geëscorteerd door de P-47 *Thunderbolt*. Om die te bestrijden was de Me 262 volgens verschillende hooggeplaatste *Luftwaffe*-officieren het aangewezen middel.

De straaljager van Messerschmitt en vooral de Junkers-motoren waren echter nog volop in ontwikkeling en er was nog een lange weg te gaan. Het toestel vloog, mede door de slimme keuze de vleugels in pijlstand op de romp te plaatsen, weliswaar 250 km/h sneller dan de P-47, maar was niet erg betrouwbaar. De schaarste van essentiële grondstoffen speelde daarbij ook een rol. Chroom en nikkel, nodig voor hittebestendige turbinebladen, was bijvoorbeeld nauwelijks beschikbaar. Bovendien vormde het beperkt aantal operationele vliegreuen voordat de motoren groot onderhoud behoeften een probleem.

Op 26 november 1943 inspecteerde Adolf Hitler de Me 262. De *Führer* stak zijn teleurstelling over de *Schwalbe*, zoals de bijnaam van het toestel luidde, niet onder stoelen of banken. Hij hoopte dat hem een snelle tactische bommenwerper zou worden gepresenteerd, maar kreeg een onderscheppingsjager te zien. Om Hitler tegemoet te komen, liet Messerschmitt aanpassingen aan het ontwerp doorvoeren zodat de Me 262 een bescheiden bommenlast kon dragen.

Operationeel

In april 1944 werd op een vliegveld ten zuiden van Augsburg een aanvang gemaakt met de opleiding van vliegers en grondpersoneel voor de Me 262. Mogelijk boekte de hiervoor geformeerde eenheid, het *Erprobungskommando 262*, de eerste luchtoverwinning, toen een van de vliegers eind juli tijdens een oefenvlucht een De Havilland *Mosquito* van de *Royal Air Force* ontmoette. Nog diezelfde maand zette de *Luftwaffe* de Me 262 operationeel in tegen de geallieerden. Al vanaf 1943 waren grondeenheden op verschillende vliegvelden bezig geweest om voorbereidingen te treffen voor de komst van dit revolutionaire toestel en dat van een ander operationeel straalvliegtuig, de Arado Ar 234, onder meer op de vliegvelden Twenthe, Volkel, Venlo en Deelen. De Me 262 werd veelal *Staffel*-gewijs met gespecialiseerd grondpersoneel bij bestaande eenheden ingedeeld, zoals het *Kampfgeschwader 51* (KG 51), dat vanaf september 1944 ook boven Nederland actief was. Ook werden zelfstandige eenheden, de zogeheten *Einsatzkommandos*, geformeerd. Een voorbeeld van zo'n *reinrassige* eenheid was het *Einsatzkommando Schenck*, dat oorspronkelijk was opgericht om de inzet van de Me 262 als jachtbommenwerper te testen. Deze eenheid opereerde in het najaar van 1944 ook boven Nederland. In januari 1945 kwam de eerste grote Me 262-eenheid van de grond als *Jagdgeschwader 7*, al duurde het enkele weken voordat de eenheid operationeel was. In februari richtte *General der Jagdflieger* Adolf Galland het *Jagdverband 44* op, waarvoor hij uit het hele *Reich* de beste vliegers van de luchtmacht liet overkomen. Daarmee was deze eenheid de opvolger van de eerste operationele Me 262-eenheid, het *Kommando Nowotny*.

De wens van Hitler om de Me 262 als tactische bommenwerper in te zetten, had zijn uitwerking niet gemist. Het straalvliegtuig bleef actief als onderscheppingsjager, maar opereerde ook als jachtbommenwerper. Daarmee was het een luis in de pels van de geallieerden. Het was veel sneller dan geallieerde jagers en een moeilijke prooi voor luchtdoelartilleristen. Naar verluidt wist een Britse luchtdoelbatterij bij Helmond pas in november 1944 de eerste Me 262 neer te halen. Intussen maakten de Me 262-vliegers veel slachtoffers onder geallieerde vliegtuigbemanningen. Bij de inzet als jachtbommenwerpers bleven de resultaten evenwel achter. De Me 262 kon door zijn snelheid wel vrij makkelijk door de

geallieerde luchtverdediging breken, maar was niet bijzonder effectief bij de bestrijding van grondtroepen. Daarvoor was het aantal beschikbare toestellen niet toereikend, terwijl de geallieerden steeds succesvoller werden in de bestrijding van deze 'snelheidsmonsters'.

De onfortuinlijke vlieger

Het eerdergenoemde KG 51 opereerde vanaf de vliegbasis Hopsten bij Rheine, net over de grens bij Oldenzaal. Nadat de frontlinie in september 1944 de Belgisch-Nederlandse grens had bereikt, waren regelmatig Me 262's van dit *Geschwader* boven Nederland actief voor onderscheppingsvluchten en tactische bombardementen op geallieerde eenheden. Zo ook op 12 september 1944. Een Me 262 van

KG 51 had opdracht het Eldense viaduct over de rijksweg Arnhem-Nijmegen te bombarderen, maar eenmaal in de buurt van Arnhem opende een luchtdoelbatterij, bemand door de *Reichsarbeitsdienst*, het vuur op het toestel. Getroffen door eigen vuur stortte de Me 262 neer bij Elden, ten oosten van de rijksweg. Mogelijk om te voorkomen dat het toestel in handen van geallieerde troepen zou vallen, werden de wrakstukken geborgen en op Vliegveld Deelen in een bomkrater gedumpt. Zand erover.

Een vondst

Zeventig jaar later, in oktober 2014, stuitte een stel hobbyisten met hun metaaldetectoren op de wrakstukken. Ze onderzochten enkele volgegooide bomkraters in de akkers ten oosten van de Hoenderloseweg, waarvan ze wisten dat deze tijdens de oorlog

als stortplaats voor afgeschreven materieel waren gebruikt. De hobbyisten begonnen te graven en troffen een vliegtuigneus met vier uitsparingen voor boordwapens aan. Aangemoedigd door deze bijzondere vondst zetten ze hun graafwerk voort en haalden onderdelen van een straalmotor, vleugeldelen en overblijfselen van een landingsgestel uit de grond. Zij besloten contact op te nemen met Museum Deelen. Ongehinderd door het verbod om vliegtuigwrakken op te graven werd besloten de zoektocht voort te zetten, maar nu met graafmachines. De aarde gaf nog twee Mk-108 boordkanonnen en restanten van Jumo-straalmotoren vrij. In totaal werd er 10 kubieke meter wrakmateriaal gevonden. Dat alles leverde overtuigend bewijs dat hier zeventig jaar geleden een Me 262 onder de grond was verdwenen. Eind oktober bevonden de wrakstukken zich, in afwachting van een onderzoek naar de rechtmatigheid van de opgraving en het eigendom van het vliegtuigwrak, in Museum

Deelen. In november werden de resten overgebracht naar het mobilisatiecomplex in Elst-Rhemen. Na een half jaar besloot het Openbaar Ministerie de zaak te seponeren. De wrakstukken bleven eigendom van de Staat der Nederlanden, terwijl aan de bergers een preventieve dwangsom van 15.000 euro werd opgelegd.

Naar het museum

Het wrak van de Me 262 kwam in beheer van de Koninklijke Stichting Defensiemusea. Het was alle betrokkenen duidelijk dat het, ondanks de juridische perikelen rond de opgraving, om een bijzonder militair erfgoed ging dat het niet verdiende in

een depot te verdwijnen. Een jaar na de vondst kwamen de wrakstukken terug naar Museum Deelen waar ze in het depot werden opgeslagen. In januari 2017 is een formele bruikleenovereenkomst getekend, waarin onder meer werd vastgelegd dat de Stichting Defensiemusea nauw betrokken zou worden bij de conservering van de restanten. Inmiddels worden delen van de cockpitruit, een zuurstofmasker en gevonden boordkanonnen tentoongesteld in Museum Deelen, terwijl de conservering van de overige wrakstukken in volle gang is. Over de uiteindelijke tentoonstelling wordt nog overleg gevoerd, maar de verwachting is dat de restanten van de onfortuinlijke Me 262 in 2018 voor het publiek te zien zullen zijn.

Bewaker voor de toegangspoort tot de provinciale gevangenis van Uruzgan

DE ERFENIS VAN URUZGAN

DOOR DIRK STAAT

Vanaf maart tot september 2018 zal in het NMM de tentoonstelling 'De erfenis van Uruzgan'(werktitel) te zien zijn. De expositie toont, met behulp van foto's, kaarten, tekst en bewegend beeld de uiteindelijke neerslag van de Nederlandse opbouwmissie in de Afghaanse provincie Uruzgan.

Achtergrond

Tussen 2006 en 2010 hielp de Nederlandse *Task Force Uruzgan* (TFU) binnen het zogenaamde 3D-concept (Defense, Diplomacy & Development) mee aan de wederopbouw van de provincie. Op veel plaatsen moest echter eerst veiligheid worden gecreëerd. Er werd door de Nederlandse troepen veel gepatrouilleerd, waarbij het soms tot gevechten kwam met de Taliban. De opbouwmissie bleek ook een vechtmis­sie. In totaal dienden bijna 30.000 Nederlandse militairen in Afghanistan. Voor het grootste deel waren dat leden van de Koninklijke Landmacht. Zij konden voor bescherming of transport een beroep doen op F-16's, Apaches en Chinooks van de Koninklijke Luchtmacht. In Afghanistan kwamen 25 Nederlandse militairen om het leven en raakten er honderden gewond.

Resultaten

Wat is nu het resultaat van de Nederlandse inzet in Uruzgan? Heeft de missie iets opgeleverd of is het allemaal voor niets geweest? In de Nederlandse media wordt vooral dat laatste vaak beweerd. Jan Willem Petersen, een Nederlandse architect en directeur van het Amsterdamse projectbureau Specialist Operations, besloot om het zelf uit te gaan zoeken. Hij liet zijn baard staan, kleepte zich als Afghaan en toerde in 2015 twee maanden door Uruzgan. Van de honderden projecten die door de Nederlanders in het kader van de wederopbouw werden uitgevoerd, vaak in zeer afgelegen gebieden, bekeek hij er twintig in detail. Van de bouw van scholen en openbare toiletten tot de aanleg van de provinciale weg van Tarin Kowt naar Chora.

Erfenis

Hij legde zijn bevindingen vast in een lijvig rapport: *'Uruzgan's legacy. Een verkenning van de Nederlandse wederopbouwresultaten.'* Dit verslag vormt de basis voor de nieuwe tentoonstelling, die een helder beeld geeft van de huidige stand van zaken. Dat beeld is gemengd: sommige projecten zijn mislukt en andere functioneren maar ten dele. Maar een aantal projecten is zeker geslaagd. Ze functioneren tot vandaag de dag naar behoren. De expositie laat zien dat, in tegenstelling tot het populaire beeld van een vergeefse inspanning, de Nederlandse krijgsmacht in Uruzgan ook daadwerkelijk een positieve verandering heeft gebracht.

BRON

Uruzgan's Legacy -
Specialist Operations /
Jan Willem Petersen

VRIJWILLIGER IN HET NMM

DOOR WILLEM VAN VEELLEN

Mijn naam is Willem van Veelen, geboren 7 juli 1952, woonachtig in Renkum, getrouwd met Riet. Wij hebben twee zonen, geboren in 1983 en 1987, en zijn de trotse opa en oma van twee kleinkinderen (ook jongens) van 3 jaar en 7 maanden. Ik ben werkzaam bij de gemeente Renkum als sociaal onderzoeker (B.O.A.) en ga in juli 2018 met pensioen. Ik hoop echter al per 1 april 2018 (geen grap) de deur achter mij dicht te trekken.

Na de L.T.S., Bemetel en enige jaren gewerkt te hebben bij Thomassen, Motoren, Compressoren en Turbines in De Steeg (Rheden) ben ik in maart 1972 mijn dienstplicht gaan vervullen bij de Luchtmacht. Opkomst was op de LETS in Arnhem. De eerste dag kregen we al te horen dat wij bij de Geleide Wapens in Duitsland geplaatst zouden worden. Ik werd geplaatst bij de 3e Groep Geleide Wapens te Blomberg. Inburgering tot lanceerder vond plaats bij het 328 Squadron. Daarna geplaatst

op 326 Squadron en na 2 maanden bij de heroprichting van het 324 Squadron daar naartoe overgeplaatst. Op 324 Squadron onder commandant kapitein Beumer mijn dienstitijd uitgediend. Goeie "koude oorlogstijd", met een leuke club mensen.

In het Protestants Militair Tehuis hingen in die tijd sollicitatie formulieren om te komen werken bij de Gemeentepolitie. Wij hebben met bijna de hele crew sollicitatieformulieren ingevuld. De laatste drie maanden van je dienstitijd kreeg je destijds enige dagen vrij om te solliciteren, daar deed je het voor. Ik kreeg een oproep voor de sollicitatie bij de politie en mocht een week wegblijven. Dat is ook Luchtmacht. Ik werd toegelaten tot de opleiding Gemeentepolitie, plaatsing gemeente Renkum. Na mijn groot verlof in oktober 1973 gestart met de politieopleiding aan de politie school in Lochem. Na geslaagd te zijn en de ME opleiding in Woensdrecht gevolgd te hebben, bij de politie, net als iedere nieuwe agent, begonnen bij de surveillance dienst

en ingedeeld bij de ME. Uiteindelijk 12 jaar bij de ME gezeten in de ruige tijd met vele ME-optredens, o.a. de acties van de Molukkers, betogingen tegen kernwapens, kernenergie, de vele kraakacties, Piersonstraat, rellen Nijmegen, de kroning van de koningin te Amsterdam, enz. Iedere 14 dagen moesten wij wel een keer aan de bak in den lande.

Leuke anekdote: In Drenthe bij de treinkaping De Punt in 1977 ben ik Geo van Geffen nog tegengekomen met de Waterwerper van Rotterdam. Hij bezorgde heel veel ME-ers (op dat moment in ruste) een nat pak, door met de krachtige spuit op de waterwerper water achterin alle ME auto's te pompen. Gelukkig was het warm die dag en bleef het uiteindelijk bij een verkoeling. Zo'n toevaligheid komt naar boven als je aan de klets komt met collega vrijwilligers, tevens oud collega's bij de politie. Oh, wat een kleine wereld! Daarnaast, binnen de politie, 12 jaar motoragent geweest en de autosnelweg surveillance gedraaid. Vanaf eind 1986 was ik werkzaam bij de recherche.

Daar in 1990 geplaatst bij het Recherche Bijstandsteam Gelderland (R.B.T.) en diverse zware onderzoeken (ernstige misdrijven) gedraaid (diverse moorden, overval Albert Heijn Oosterbeek enz.). Daarna nog twee jaar bij zware criminaliteit gewerkt, in een bovenregionaal opererend harddrugteam.

Bij de regiovorming Politie per 01-01-1994 werd ik geplaatst bij de afdeling Zware Criminaliteit Politie Gelderland Midden. Op dat moment vertrok de voormalig sociaal rechercheur bij de Politie met een ouderen regeling. De Sociale Recherche viel tot 01-01-1994 onder de Politie en was in feite een Bijzondere Opsporingsdienst binnen de Politie (opsporing van uitkeringsfraude) en kwam met ingang van die datum te vallen onder de gemeenten. Thuis hadden wij op dat moment twee opgroeiende jongens van 11 en 7 jaar

en ik wilde wel graag een keer voor hen thuis zijn, wat ik in de drie jaar daarvoor veel te weinig was geweest. Werken bij zware criminaliteit is het mooiste wat er is, maar je sociale leven gaat eraan en dat was het mij niet waard. Vervolgens gesolliciteerd op de ontstane vacature van sociaal rechercheur bij de gemeente Renkum en aangenomen.

Dus in die functie terug naar de gemeente Renkum en werkzaamheden daar begonnen per 01-04-1994 en zal deze dus per 01-04-2018 beëindigen, gezien mijn pensionering.

Daarnaast heb ik, zoals nog meer NMM-vrijwilligers, 18 jaar het genoegen gehad bij het Korps Nationale Reserve te mogen dienen. De hoofdtaak is bewaking- en beveiliging, daarnaast veel betrokken geweest bij hulpverleningen zoals bij het hoge water, steunverleningen bij dierenziekten (zoals varkenspest,

mond- en klauwzeer koeien), steunverlening evenementen van Marathon Rotterdam tot WK veldrijden Montferland, oefenvijand bij diverse legeronderdelen (werden gek van ons en noemden ons "Nastress"), erewachten, Prinsjesdag, bewaking Heumensoord tijdens de Vierdaagse Nijmegen en tweemaal deel uit mogen maken van adaptieteam op Kreta enz. Deze tijd had ik zeker niet willen missen, vooral de laatste 7 jaar als chauffeur kpl1 van de pelotons commandant.

Na het leeftijdsontslag bij het Korps Natres, als gastheer in Korps Natres Museum op Museumpark Harskamp begonnen. Dit museumpark, met het Infanterie Museum, Smalspoor Museum, Korps Natres Museum en ISK Museum is sinds 01-09-2014 gesloten, bij de opening van het NMM. Ons oude Korps Natres Museum is verplaatst op het Museumterrein, mag zich geen museum meer noemen en heet nu Historische Collectie Korps Nationale Reserve. Het is wel weer te bezoeken op afspraak en in weekenden in de zomer.

Na de sluiting van het Korps Natres Museum ben ik samen met een paar collega's overgestapt naar het prachtige NMM, waar het mij tot op heden uitstekend bevalt, mede dankzij de vele geweldige collega's. Na mijn pensionering zult u mij ongetwijfeld vaker in het NMM aantreffen.

AGENDA NMM

- **Van 23 december t/m 7 januari is het kerstvakantie bij het NMM.** In deze vakantie zijn we ook op maandag geopend en staat het NMM in het teken van de militaire kerstviering in missiegebieden. Wat wens jij een militair?
- **1 maart: opening fototentoonstelling 'Uruzgan'**
- **17 maart: Nacht van de Militaire Muziek**
Vrienden kunnen tegen gereduceerd tarief 1 ticket bestellen (€10,50 ipv €15)
- **21 april: Vriendendag in het NMM: preview tentoonstelling Willem van Oranje**
- **24 april: opening tentoonstelling Willem van Oranje**
- **25 & 26 augustus: Soesterberg Flight Event met historische vliegtuigen uit de begintijden van de luchtvaart t/m de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog. Ticketverkoop start 1 januari 2018.** Ook dit jaar kunnen vrienden het grote publieksevenement weer tegen gereduceerd tarief bijwonen

NIEUWE VRIENDEN

D. Peperzak, Opheusden
J. Oprel, Hoek van Holland
P. Eijlander, Amsterdam
R. van der Meij, Soesterberg
R. Hutte, Apeldoorn
C. van Kampen, Harkstede
G. Woudstra, De Bilt
J.W. Willemsen, Bentveld
J. Vegter, Zwolle
I. Mooij, Leusden
P. van den Brink, Zeist
A. van Eggelen, Utrecht

Colofon

Magazine verschijnt
driemaal per jaar

Redactie

Erwin Vonk
Willem Bogaard
Rink Gercama
Sven Maaskant
Esther Ronner
Ronnie Weijers

Vormgeving

Elco Roest, Nivo, Delfgauw
in samenwerking met Fabrique,
Amsterdam

Drukwerk

Drukkerij Nivo, Delfgauw

Uitgever

Stichting Vrienden van het
Nationaal Militair Museum
Secretariaat

Stichting Vrienden NMM
Postbus 6, 3760 AA Soest
Tel: (085) 0036013
e-mail:
secretariaatvrienden@nmm.nl
website: www.vriendennmm.nl

webmaster

Jeroen Klaphake

Ook vriend worden?

Zie www.vriendennmm.nl
Uw vriendschap wordt beloond
met dit magazine en gratis
toegang tot ons museum en uit-
nodigingen voor vriendendagen
en vernissages.